

SUMMARY

Kurychenko V. The priorities of educational activities in modern general educational establishments.

The article reviews to current vectors of education in secondary schools. The vector subjectivity is directed to the full development of the human personality, the development and realization of his own «I» on the motion to understanding and enriching the identity of the child, the teacher and the actual educational process as specially organized human interaction and culture.

The vector dialogue is aimed at the establishment and development of the ability of subjects of educational process interaction. The developed «I» contains a basic need to be heard. A more developed subjectivity requires an dialogic interaction. So the school has transformed into a space of free dialogue of cultures, attitudes, personalities. That is, the school should promote the development of dialogical relations with the culture of the child and the child of an adult dialogue establishment of children's subjectivity, the formation of advanced forms of pedagogical dialogue between adults, the establishment of a network of dialogue as some schools pedagogy organisms.

The vector development is an integral vector, which indicates that the educational process is just going complications continuous personal development and interpersonal interaction and continuous development of the most educational practices and institutions as integral outdoor social and educational systems.

The paradigm of education of children and youth that has evolved in recent years, today has demonstrated its crisis and came into conflict with the demands of society that is rapidly changing. Thus, there is a need for critical reflection development of pedagogical theory and practice of educational media on the basis of which can develop effective strategic decisions in the sphere of education of children and youth.

The retrospective analysis of psychological and educational sources shows that targeted preventive education of the younger generation, which organizes society runs more successful than it fully takes into account the impact that had on the identity of the objective conditions of life or the immediate social environment (family, school, group etc.).

Key words: education of children and adolescents, the problems of education, the general educational schools, preventive educational environment.

УДК 355.58:355.233.22

В. О. Колоколов, Р. В. Пономаренко

Національний університет цивільного захисту України

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Встановлено, що на сьогоднішній день відсутня достатня кількість інформації щодо рівня фізичної підготовленості до виконання професійних обов'язків курсантів і студентів та його динаміку за останні роки. Розглянуто питання щодо можливості використання певних шляхів визначення рівня фізичної підготовленості та різницю в готовності до виконання професійних обов'язків курсантів і студентів Національного університету цивільного захисту України (м. Харків) різних факультетів та напрямів підготовки. Отримані результати дослідження дають можливість оптимізувати й узагальнити процес фізичної підготовки курсантів і студентів першокурсників, рекомендувати певний перелік вправ, спрямованих на розвиток фізичних якостей і підвищення рівня фізичної підготовленості.

Ключові слова: курсанти, студенти, рухові здібності, рівень фізичної підготовленості, фізична підготовка, професійні обов'язки, фахівці цивільного захисту.

Постановка проблеми. У період реорганізації Міністерства надзвичайних ситуацій України в Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) досить гостро постало питання щодо необхідності здійснювати професійну підготовку майбутніх фахівців шляхом надійного й максимального сприяння вихованню та розвитку їх професійних якостей. Вища школа є останньою ланкою в набутті найважливіших знань, умінь і навичок необхідних у подальшому для виконання професійних завдань, а особливо пов'язаних із рятуванням людей під час ліквідації надзвичайних ситуацій і їх наслідків [1, 2; 2, 55; 3, 6; 4, 27; 5, 13].

На сьогоднішній день постійно існує необхідність у якісній професійній підготовці фахівців у відомчих вищих навчальних закладах ДСНС України та визначення рівня фізичної підготовленості до виконання професійних обов'язків майбутніх фахівців у сфері цивільного захисту. Тому сучасний фахівець у сфері цивільного захисту повинен відповідати тим вимогам, що діють на європейському та світовому ринку праці, мати високий рівень професіоналізму та конкурентоспроможності [3, 5; 9, 12].

Аналіз актуальних досліджень. Важливу роль у зміцненні та збереженні здоров'я студентської молоді, розвитку її рухових здібностей і рухової активності, підвищенні рівня фізичної підготовленості й формування ціннісних орієнтацій щодо ведення здорового способу життя відіграє фізичне виховання [3, 9]. У свою чергу, продуктивність і успішність майбутньої професійної діяльності, цілком залежить від стану здоров'я, високого рівня фізичної та розумової працездатності, розвиненої координації, просторової орієнтації, здібностей до концентрації та переключення уваги, розвинених функцій зорового й слухового аналізаторів і здібностей працювати в емоційно-нервовій напрузі в умовах дефіциту часу в особливо тяжких умовах пов'язаних із небезпекою для життя та здоров'я [2, 1; 4, 5; 6, 52].

У дослідженнях Л. Андрющенка, А. Драчука, Ю. Яковенка встановлено тісний взаємозв'язок між здоров'ям, фізичною підготовленістю студентської молоді та організацією фізичного виховання у вищому навчальному закладі (ВНЗ). А. Козлов, А. Лотоненко, И. Щербакова, І. Салатенко вказують на те, що діюча сьогодні організація фізичного виховання у ВНЗ недостатньо ефективна для підвищення рівня фізичної підготовленості, здоров'я, працездатності студентів і залучення їх до систематичних занять фізичними вправами та спортом. Науковці стверджують, що саме в студентському віці фізична культура та спорт є біологічною основою стимуляції розвитку й формування молоді людини

як особистості, найважливішим засобом зміцнення здоров'я та суттєвого підвищення можливостей для ефективного навчання й оволодіння професійними навичками [1, 3; 4, 9; 9, 56].

У деяких наукових дослідженнях зазначається, що програма з курсу фізичного виховання застаріла й не цікава для сучасного покоління студентської молоді. І. Салатенко, О. Малімона вказують на те, що традиційна форма занять із фізичного виховання сприяє зниженню зацікавленості студентів до процесу фізичного виховання та призводить до формального відбування навчальних занять з цього предмету.

Отже, можемо стверджувати, що на сьогоднішній день існує необхідність постійного вдосконалення фізичної підготовленості, пошуку нових підходів до організації, проведення занять з фізичної підготовки у ВУЗі. У свою чергу обґрунтованих наукових досліджень щодо визначення рівня фізичної підготовленості до виконання професійних завдань майбутніми фахівцями у сфері цивільного захисту ДСНС України в науково-методичній літературі недостатньо.

Тому зміст загальної фізичної підготовки потребує перегляду й удосконалення, в тому числі й у Національному університеті цивільного захисту (НУЦЗ) України, в якому відбувається підготовка особового складу для органів управління та підрозділів ДСНС України.

Мета статті – визначити рівень фізичної підготовленості та різницю в готовності до виконання професійних обов'язків у курсантів і студентів I-го курсу НУЦЗ України різних факультетів та напрямів підготовки.

Виклад основного матеріалу. Фізична підготовка рядового й начальницького складу ДСНС України включає заняття та здачу контрольних нормативів з легкої атлетики, гімнастики, спортивних ігор, плавання, лижної підготовки, марш кидків та інші види підготовки й спрямована на збереження здоров'я, творчої та трудової активності, всебічний розвиток фізичних якостей, життєво важливих умінь, необхідних для виконання оперативно-службових завдань.

Для проведення наукових досліджень були використані методи: дослідження теоретичного аналізу й узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне тестування, констатуючий експеримент, а також методи математичної статистики. У дослідженні брали участь 80 студентів-юнаків і 80 курсантів-юнаків університету факультетів: цивільний захист («ЦЗ»), пожежна безпека («ПБ») та техногенно-екологічна безпека («ТЕБ»). Тестування проводилося на навчально-спортивному комплексі університету на початку першого курсу навчання у вересні й жовтні

2013 року. Рівень фізичної підготовленості визначався за показниками розвитку витривалості, швидкості, спритності, гнучкості та сили. Для статистичної обробки даних було використано t-критерій Стюдента, призначений для розрахунку рівності середніх значень у вибірках.

Наглядно різниця між результатами по факультетам відображена в таблицях 1, 2, 3.

Таблиця 1

Результати тестування студентів і курсантів факультету «ЦЗ»

Контрольні вправи	курсанти, n=24				студенти, n=24				t	p≤
	X	σ	V	m	X	σ	V	m		
біг на 100 м	13,54	0,62	0,05	0,12	13,88	0,86	0,06	0,26	1.7	-
біг на 1000 м	3,32	0,1	0,03	0,02	3,99	0,22	0,06	0,07	1.2	-
човниковий біг	9,3	1,85	0,2	0,35	9,51	0,63	0,07	0,19	2.3	0.05
підтягування на перекладині	13,82	5,2	0,33	1,05	15,96	3,49	0,25	0,98	2.8	0.01
стрибок у довжину	2,43	0,1	0,04	0,02	2,38	0,15	0,06	0,05	2.9	0.01
КСВ	50,04	3,63	0,07	0,69	42,91	9,53	0,22	2,87	1	-

При цьому використовувались прийоми та методи визначення показників, що в достатній мірі характеризують створені групи досліджуваних. У кожному окремому випадку визначалися середнє арифметичне ($\bar{X}$), стандартна помилка середнього арифметичного (m), коефіцієнт варіації (σ), стандартне відхилення (V), t-критерій Стюдента (t). За таблицею Стюдента визначали рівень значущості (p), за яким судили про ступень достовірності відмінностей показників, що порівнювалися.

Таблиця 2

Результати студентів і курсантів факультету «ПБ»

Контрольні вправи	студенти, n=56				курсанти, n=56				t	p≤
	X	σ	V	m	X	σ	V	m		
біг на 100 м	14,09	0,75	0,05	0,14	14,31	0,7	0,05	0,14	1.6	-
біг на 1000 м	3,32	0,18	0,05	0,03	3,42	0,1	0,03	0,02	1.2	-
човнико-вий біг	9,59	0,51	0,05	0,09	9,37	0,51	0,05	0,1	2.1	0.05
підтягування на перекл.	14,72	4,74	0,32	0,89	12,6	1,89	0,15	0,39	2.8	0.01
стрибок у довжину	2,34	0,14	0,06	0,03	2,46	0,15	0,06	0,03	2.8	0.01
КСВ	48	4,45	0,09	0,84	49,4	4,71	0,09	0,96	0.9	-

Під час підрахунку результатів за критерієм t-Ст'юдента розбіжності між розподілами статистично достовірні за результатами вправи підтягування на перекладені, стрибок у довжину та човниковий біг. Це означає, що показники курсантів кращі, за показники студентів при виконанні заданих вправ. За результатами виконання інших вправ розбіжності між розподілами статистично не достовірні.

При підрахунку результатів за критерієм t-Ст'юдента розбіжності між розподілами статистично достовірні за результатами вправи підтягування на перекладені, стрибок у довжину та човниковий біг. Це означає, що показники курсантів кращі, за показники студентів під час виконання заданих вправ. За результатами виконання інших вправ розбіжності між розподілами статистично не достовірні.

Таблиця 3

Результати студентів і курсантів факультету «ТЄБ»

Контрольні вправи	курсанти, n=21				студенти, n=21				T	p≤
	X	σ	V	m	X	σ	V	m		
біг на 100 м	13,54	0,62	0,05	0,13	13,94	0,65	0,05	0,14	1.5	-
біг на 1000 м	3,6	0,44	0,89	0,09	3,76	0,61	0,16	0,13	1.4	-
човниковий біг	9,87	0,79	0,08	0,16	9,62	0,87	0,09	0,19	2	0.05
підтягування на перекл.	12,3	7,53	0,61	1,54	12,33	5,6	0,45	1,22	2.9	0.01
стрибок у довжину	2,6	0,14	0,05	0,03	2,53	0,23	0,09	0,05	2.8	0.01
КСВ	50,04	3,63	0,07	0,74	45,52	6,79	0,15	1,48	0.7	-

При підрахунку результатів за критерієм t-Ст'юдента розбіжності між розподілами статистично достовірні за результатами вправи «Підтягування на перекладені», «Стрибок у довжину», «Човниковий біг». Це означає, що показники курсантів кращі, за показники студентів під час виконання заданих вправ. За результатами виконання інших вправ розбіжності між розподілами статистично не достовірні.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, встановлено, що на сьогоднішній день відсутня достатня кількість інформації щодо рівня фізичної підготовленості до виконання професійних обов'язків курсантів і студентів та його динаміку за останні роки ВНЗ ДСНС України. Дані проведеного дослідження вказують на різницю в показниках результативності, але лише під час виконання трьох вправ: підтягування на перекладені, стрибок у довжину, човниковий біг. Результати аналізу

досліджень фізичної підготовленості курсантів і студентів I-го курсу дозволяють рекомендувати включити до програми з фізичної культури більше вправ, спрямованих на розвиток витривалості та сили.

На основі отриманих даних і аналізу літератури планується досліджувати динаміку розвитку та різниці у фізичній підготовленості між курсантами та студентами й у подальшому при переході з курсу на курс розробити експериментальну програму з фізичного виховання студентів ВНЗ ДСНС України, що сприяла б розвитку фізичних якостей і зменшила різницю між ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болненкова О. М. Визначення рівня фізичної підготовленості студентів як умова створення науково обгрунтованої системи їх оцінювання на заняттях з фізичної культури / О. М. Болненкова // Слобожанський науково-спортивний вісник : науково-теоретичний журнал. – Харків : ХДАФК, 2010. – № 4. – С. 44–47.
2. Бондаренко И. Г. Определение уровня физической подготовленности студентов: двигательные тесты и методики индексов / И. Г. Бондаренко // Физическое воспитание студентов : научный журнал. – Харьков : ХООНОК-ХГАДИ, 2011. – № 2. – С. 10–14.
3. Воронов В. М. Шляхи удосконалення фізичної підготовленості студентів на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі / В. М. Воронов // Слобожанський науково-спортивний вісник : науково-теоретичний журнал. – Харків : ХДАФК, 2012. – № 3. – С. 21–24.
4. Єфремова А. Я. Визначення рівня фізичної підготовленості майбутніх фахівців-електриків залізничного транспорту / А. Я. Єфремова // Слобожанський науково-спортивний вісник : науково-теоретичний журнал. – Харків : ХДАФК, 2012. – № 2. – С. 15–18.
5. Коновалов В. В. Формування мотивації до навчання військово-прикладних вправ у курсантів нечисленних спеціальностей університету цивільного захисту МНС України / В. В. Коновалов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків : ХДАДМ, 2013. – № 3. – С. 31–35.
6. Крибодуд Т. Є. До вивчення рівня фізичної підготовленості студентів першого курсу денного відділення СумДПУ ім. А. С. Макаренка за результатами контрольних нормативів / Т. Є. Крибодуд, Н. О. Кулик, Н. Д. Шошура // Слобожанський науково-спортивний вісник : науково-теоретичний журнал. – Харків : ХДАФК, 2010. – № 4. – С. 20–203.
7. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту: президент України ; Указ. Доктрина від 28.09.2004 №1148/2004. – Київ, 2004. – 16 с.
8. Осіпов А. В. Шляхи удосконалення психолого-педагогічних умов організації професійно-прикладного фізичного виховання учнів і студентів в системі неперервної освіти / А. В. Осіпов // Теорія та методика фізичного виховання : науково-методичний журнал. – Харків : ОВС, 2006. – № 3 (23). – С. 9–12.
9. Остапенко Ю. О. Аналіз фізичної підготовленості студентів першого курсу Української Академії Банківської справи за період 2003-2010 років навчання / Ю. О. Остапенко, В. В. Остапенко // Слобожанський науково-спортивний вісник : науково-теоретичний журнал. – Харків : ХДАФК, 2011. – № 2. – С. 41–43.